

De Två Skrinen

Det var en gång en käring, som var både gammal och elak, såsom Gudnå's väl det kan hända. Hon hade två döttrar, en egen dotter och en styf-dotter. De voro så olika som natt och dag; ty käring-dottern bråddes i allt på sin moder, deremot var styf-dottern ett riktigt läke-blad, så innerligt god och beskedlig, att hon inte gjorde en mask för när. Härigenom blef hon mycket älskad af alla, utom bara af sin elaka styf-moder och styf-syster. Men de gjorde henne all förtret de någonsin kunde, och ju längre det led desto värre blef det, så att de omsider begynte lägga råd, huru de skulle alldeles öda och förgöra henne.

Till att nu få sak med den lilla, så god och beskedlig som hon alltid var, lät käringen en dag kalla sina döttrar, och satte dem att spinna på brunns-karet; men den hvars tråd först gick af, skulle ha till straff att bli kastad i brunnen. Ja, flickorna gjorde som deras mor befallt; de togo sina spinnrockar, satte sig på brunnskaret, och började sin gerning. Likväl hade käringen icke delat jemnt emellan dem; ty när hennes egen dotter fick spinna tågor af finaste lin, skulle styf-dottern spinna skäkte-fall, och ändock skulle begge draga lika granna trådar. Också gick det som man kunde vänta; huru den lilla än måtte akta sig, brast likväl hennes tråd först. Genast var käringen tillreds, grep henne vid fötterna, och kastade henne hufvudstupa ned i brunnen, ehuru hon bad för sig, så det kunnat röra en sten till medömkan. Så bestäldt, vände de tillbaka i stugan, både mor och dotter, och gladdes att de nu ändteligen blifvit af med den lilla, som så länge varit dem till förargelse.

Men »det är inte allt öde som ärnas», och så var det här, ty när styf-dottern sjönk till botten i brunnen, öppnade sig jorden under henne, så att hon kom till en fager äng, hvarest gräset grodde och träden löfvades alldeles som i öfre verlden, fastän der icke sken någon sol på himlen såsom här. Då tänkte

hon vid sig sjelf: »stackare jag, hvad skall jag nu ta mig för? Inte törs jag vända om till min elaka styf-moder, och inte har jag någon annan i verlden att hylla mig till. Jag må så godt gå fram, och se hvad råd jag kan finna.» Dermed aftorkade hon sina tårar, och begynte vandra öfver ängen. Som hon nu gått ett stycke, kom hon först till en gammal *gärdes-gård*; han var söndrig och murken, så att hank och stör knappt hängde ihop, och trindorna voro allt öfvervuxna med »gubbskäggs». Då bad gärds-gården: »kära jungfru lilla, gör inte illa åt mig, stackars gärds-gård, som är så gammal och murken!» 'Nej', sade flickan, 'det skall jag visst inte göra. Var bara inte rädd!' Hon steg så öfver gärdes-gården, men trådde så lätt och varligt, att ingenting bröts eller rubbades ifrån sitt ställe. Derefter fortsatte hon sin vandring. Men gärds-gården strök sig om sitt mossiga skägg, tittade vänligt efter henne, och önskade den beskedliga flickan att det måtte gå henne väl i verlden.

När hon så färdats än ett stycke, kom hon till en *bak-ugn* som stod jemte vägen; han var full med varmt, nygräddad bröd, den ena kakan hvitare än den andra, och grisslan låg tillreds utanför ugnsmunnen. Då bad ugnen: »kära jungfru lilla, gör inte illa åt mig, stackars bak-ugn! Ät så mycket du nå'nsin vill; men tag intet med dig, utan skjut in det öfriga!» Ja, flickan bad honom inte vara rädd, hon skulle visst inte göra honom skada. Dermed fattade hon grisslan, öppnade ugnsluckan; tog ut en varm, nygräddad kaka, och begynte äta; men när hon ätit så mycket henne lysste, sköt hon in det öfriga, stängde igen ugnsdörren, och lade kakspaden åter på sitt ställe. Sedan fortsatte hon sin vandring som förut. Men ugnen såg vänligt efter henne, och önskade den beskedliga flickan att det måtte gå henne väl i verlden.

Det led så åter en stund, och den lilla kom till en ko som gick och betade i grön-gräset; kon bar en stäfva på hornet, och hennes jufver var så stinnt, att man väl kunde se det var länge sedan hon blef mjölkad. Då bad kon: »kära jungfru lilla,

gör inte illa åt mig, stackars ko! Mjölka mig, och drick så mycket du vill; men spill intet på marken. Slå sedan det öfriga på mina klöfvar, och häng byttan på mina horn!» Ja, flickan tackade, och bad kon inte vara rädd, hon skulle visst icke göra henne någon skada. Dermed fattade hon stäfvan och begynte mjölka, och när hon mjölkat, drack hon så mycket hon ville, slog så det öfriga på kons klöfvar, och hängde byttan tillbaka på hornet, alldeles som kon bedt henne. Sedan gick hon vidare stigen fram. Men kon bligade vänligt efter henne, råmade gladt, och önskade att det måtte gå den beskedliga flickan väl i verlden.

När den lilla nu åter färdats ett stycke, kom hon till ett stort *äple-träd*, som bar den skönaste frukt, men var så öfverhöljdt med äpplen, att grenarne böjde sig ända ned till marken. Då bad trädet: »kära jungfru lilla, gör inte illa åt mig, stackars apel! Plocka af mina mogna äpplen, och ät så mycket du vill; men tag intet med dig. Stöd så under mina qvistar, och gräf ned det öfriga vid min rot!» 'Tack,' sade flickan, 'det skall jag visst göra. Var bara inte rädd!' Dermed begynte hon plocka af de mogna äplena, och när hon plockat, åt hon så mycket hon ville, stödde så under qvistarne, och gräfdde ned det öfriga vid roten. Sedan fortsatte hon sin färd. Men apeln nickade med sina gröna löf, såg vänligt efter henne, och önskade den beskedliga flickan att det måtte gå henne väl i verlden.

Som det nu led på aftonen, kom den lilla till en grind, hvarest det satt en gammal, gammal gumma och hvilade sig emot grind-stolpen. Då gick hon genast fram, och helsade: »god qväll, kära mor!» Gumman svarade: 'god qväll igen! Hvad är du för en, som kommer och helsar så vackert?' »Jo,» sade flickan, »jag är inte annat än ett fattigt styf-barn, som gifvit mig ut i verlden för att söka tjenst.» Gumman återtog: 'då kan du rätt sätta dig en stund och löska mig, me'ns vi talas vid.' Ja, styf-dottern gjorde som hon bad, satte sig på marken, tog den gamlas hufvud på sitt knä, och löskade henne. När så det

var gjordt, sade gumman: 'tack skall du ha, att du inte höll dig för god att löska mig, stackars gamla käring! Nu vill jag i stället säga dig hvar du kan få tjenst. Var bara alltid lika beskedlig, så går det dig väl i verlden!' Dermed visade hon henne vägen, gaf henne många goda råd, och så skildes de ifrån hvarandra. Men flickan fortsatte sin led rätt fram, och kom till en stor, stor gård; der hon gick in och blef antagen till ladugårds-piga, alldeles som den gamla sagt henne.

Andra morgonen, första tid dager var ljus, skulle den lilla begynna sin tjenst. Hon gick så först till ladu-gården, för att 'otte-syssla'. Som hon nu kom in i fä-huset, gjorde hon inte såsom många andra pigor, skrek och hojtade och bannades, utan klappade korna på ryggen, talade så innerligen vackert till dem, och sade: »stackars mina små kor! Ni ären väl svultna och hungriga? Vänta, skall jag gifva eder äta.» Dermed hemtade hon hö och halm ur ladan, och svepte, och strödde, och gaf otte-foder, och lagade om dem på allt sätt. När så det var gjordt, tog hon mjölke-stolen och satte sig att mjölka. Men då voro korna lika beskedliga emot henne igen. Så snart hon kom till dem, råmade de af glädje; ingen sparkade ut mjölken ur stäfvän, eller gjorde henne eljest någon förtret, utan de voro stillsamma och spaka som lamm. Det var så en riktig lust att se huru den lilla skötte sina sysslor, och korna trifdes under hennes hand, och blefvo feta och hulliga, så att der på gården aldrig fanns mera med mjölk eller vackrare fä, hvarken förr eller sedan.

När flickan nu hade ansat om sina kor, och mjölkat, och silat, och samlat mjölken i mjölk-spannen, kom der en hel skara kattor, både stora och små, omkring henne, och jamade så ifrigt:»Gif oss lite mjölk!Gif oss lite mjölk!»

Då var hon lika beskedlig emot kattorna, som hon förut var emot korna; och hvarken snäste dem eller slog dem, såsom mången annan hade gjort, utan strök dem på ryggen, talade vackert till dem, och sade: »stackare mina små kattor! Ni ären väl svultna och törstiga? Vänta, skall jag gifva eder

dricka.» Dermed tog hon spannen, och öste mjölk åt dem i katt-skålen. Men alla kattorna samlade sig omkring henne, och ströko sig emot hennes knän, och krökte ryggen, och spunno helt förnöjda, så det var just en glädje att se, huru de hyllade sig till den lilla ladugårds-pigan.

Sedan otte-sysslorna nu väl voro lyktade, skulle styf-dottern på logen och rissla korn. Vid hon så stod och risslade kom en stor skara sparfvar flygandes ute på gården, hoppade allt närmare och närmare, satte sig på log-tröskeln, och qvittrade så ideligen:»Gif oss lite korn!Gif oss lite korn!»

Då gjorde hon inte såsom mången annan, skrämde sparfvarne och hyssjade bort dem, utan talade vänligt till dem, och sade: »stackare mina små sparfvar, som sitten ute hela dagen och faren illa! Kan tro ni ären svultna och hungriga. Vänta, skolen J få litet mat.» Dermed tog hon en handfull korn utur sädes-dråsen, och strödde på marken. Men sparfvarne till att hoppa omkring henne, och plocka, och flaxa med vingarne; och qvittrade och voro så glada, just som om de velat tacka den lilla, att hon var god emot dem.

Så gick det en tid bortåt, den ena dagen efter den andra, och ehvad flickan företog sig hade hon alltid god framgång. Då hände sig en dag, att käringen som rådde öfver gården lät kalla henne inför sig. Ja, styf-dottern gick, och sporde hvad hennes matmoder hade att befalla. »Jo,» sade käringen, »jag har märkt att du sköter dina kor och gör dina andra sysslor mig till nöjes; derföre vill jag äfven se hvad mera du kan och förstår. Här har du ett såll. Nu må det bli ditt första prof, att du skall gå till källan och hemta sållet väl fullt med vatten; men du får inte spilla en enda droppe på vägen.» Flickan hade så ingen annan råd än att lyda, hon tog derföre sållet, gick till källan, och begynte ösa; men huru ideligen hon öste sållet fullt, rann vattnet alltid straxt ut igen. Som hon nu såg att hon inte kunde fullgöra sin matmoders uppdrag, blef hon högeligen bedröfvad, och satte sig vid källan och grät. I detsamma fick hon se hvarest alla de små sparfvarne

kommo farande som en sky, och slog ned i den gröna pilen tätt öfver henne; och sedan hvar enda liten sparf till att qvittra och skrika, den ene gällare än den andre: »Aska och sålla, så håller det i! Aska och sålla, så håller det i!»

Nu tyckte flickan sig väl kunna förstå, att de små sparfvarne ville råda henne huru hon skulle göra. Hon lopp derföre genast bort, och hemtade aska, och lade öfver bottnen i sållet, och se, nu kunde hon bära det fullt med vatten, utan att spilla en enda droppe. Så bestäldt, vandrade hon upp till gården, men sparfvarne flögo gladeligen sina färde. Som hon nu kom inför sin matmoder och bar sållet fullt med vatten, blef käringen öfvermåttan förundrad, och sporde: »hvem har lärt dig det? Aldrig trodde jag du kunde så mycket.» Men den lilla sade ingenting, utan teg; ty hon ville inte röja sina små vänner.

Någon tid derefter lät käringen åter kalla ladugårds-pigan inför sig, och sade: »jag vill nu föresätta dig ett annat prof. Här har du tvänne garn, det ena hvitt, det andra svart. Nu skall du gå till elfven, och tvätta det hvita garnet tills det blir svart och det svarta garnet tills det blir hvitt; men allt skall vara färdigt i afton när sol rinner ned.» Ja, flickan hade ingen annan råd än att lyda, utan tog garnen, gick till elf-stranden, och begynte tvätta så fliteligen; men huru hon tvättade och tvättade, blef det hvita garnet hvitt och det svarta svart, alldeles som förut. När hon nu såg att hon inte kunde fullgöra sin matmoders uppdrag, vardt hon högeligen bedröfvad, och satte sig på stranden och grät. Då kom hela fogel-svärmen åter flygande som en sky, och slog ned i björkarne vid elfven; och alla små sparfvarne till att qvittra och skrika, hvar ifrån sin qvist, den ene gällare än den andre: »Tag det svarta, Håll dig åt öster! Tag det svarta, Håll dig åt öster!»

Nu kunde flickan väl förstå, att foglarne åter ville hjälpa henne. Hon gjorde fördenskull efter deras råd, tog det svarta garnet, gaf sig öster uppåt elfven och begynte tvätta, och se, nu hade hon icke så snart doppat garnet, som det på en gång

blef hvitare än den hvitaste snö. När så det var gjordt, tog hon det hvita garnet och skulle till att tvätta. Då sjöngo foglarne åter igen: »Håll dig åt vester!Håll dig åt vester!»

Ja, den lilla gjorde som sagdt var, hon drog vester nedåt elfven och begynte tvätta, och se, nu gick det på samma sätt; hon hade icke så snart doppat garnet, som det på en gång blef svartare än svartaste kol. Derefter vandrade hon upp till gården, men sparfvarne flögo gladeligen sin väg. Som hon nu kom inför sin mat-mor och hade begge garnen med sig, vardt käringen än mera förundrad, och sporde som förra gången: »hvem har lärt dig det? Aldrig trodde jag du kunde så mycket.» Men den lilla teg; ty hon ville icke röja de små sparfvarne som hulpit henne.

Det led så ännu en tid bortåt, och käringen lät tredje resan kalla ladugårds-pigan inför sig. Ja, den lilla gick, och frågade hvad hon hade att befalla. »Jo,» sade matmodern, »jag vill föresätta dig än ett prof, och skall detta bli mitt sista. Här har du de begge garnen som du tvättat. Nu skall du väfva en väf; men på den får hvarken finnas tvist eller noppa, och allt skall vara färdigt tills i qväll när sol rinner ned.» Flickan hade så ingen annan råd än att lyda, utan tog garnen och lagade till väf, och begynte bomma, och varpa, och svepa, och sölfva, och skeda, så flitigt, så flitigt; men garnet var skört och ojemnt, och bara ideligen brast i ett bristande, och ju längre hon höll på desto värre blef det. Som hon nu såg att hon aldrig kunde fullgöra sin mat-mors uppdrag, vardt hon öfvermåttan bedröfvad, satte sig på väf-stolen, lutade hand, emot kind, och grät bitterligen. I detsamma öppnades dörren, och alla kattorna, den ena efter den andra,[436] kommo in, ströko sig emot hennes knän, och frågade hvarför hon var så ledsen. »Jo,» svarade den lilla, »jag må väl gråta och inte vara glad, min matmoder har befallt mig väfva en väf, och den väfven skall vara färdig tills i afton när sol går ned; men garnet är skört och ohålligt, så jag rädes det går illa med allt ihop.» 'Åh,' sade kattorna, 'är det inte värre än det, så

blir det väl någon råd. Du har alltid varit god emot oss, nu vilja vi tjena dig igen.' Dermed sprungo de alla på en gång upp i väf-stolen, och begynte väfva så snällt, så snällt; den ena trådde, den andra skyttlade, den tredje slog till, den fjerde lagade, den femte spände, den sjette rullade upp, den sjunde redde skälet; men flickan sjelf satte sig till spol-rocken och spolade, allt som kattorna väfde. Det stod så icke länge om, förr än de hade väfven färdig, och den så utane tät och jemn och fin, att det aldrig kunnat vara bättre. Sedan sprungo kattorna sin väg, och den lilla gick gladeligen upp till sin matmoder. Men när käringen fick se väfven, vardt hon alldeles förundrad, och sporde som förut: »hvem har lärt dig det? Aldrig trodde jag du kunde så mycket.» Styf-dottern svarade likväl ingenting, utan teg; ty hon ville icke röja de beskedliga kattorna som hulpit henne.

När nu året var till ända och den lilla tjenat ut sin tid, lagade hon sig att vända hem igen. Hon gick så inför sin matmoder, och beddes orlof. Käringen svarade att hon gerna det fick, ehuru nödigt de ville mista henne. »Likväl,» sade hon, »eftersom du varit mig till nöjes i allting, vill jag äfven gifva dig någon lön för din trogna tjenst. Gå derföre upp på loftet, der finner du flera skrin. Af dem får du taga hvilket du vill; men öppna det inte, förrän du har det der du vill hafva det.» Ja, flickan tackade sin matmoder, såsom skäligt var, och gick uppför lofts-bron och öfver svalen in på loftet; men allt följde kattorna med, hela långa raden. Som hon nu kom in, fick hon se hvarest der stodo många skrin på golfvvet, ett rödt, ett gult, och ett blått, det ena grannare än det andra; men allra längst bort stod ett litet svart skrin. Då visste hon i början icke hvilketdera hon skulle välja sig, ty alla syntes de henne vara alltför kostbara emot så ringa tjenst; men hennes tvekan varade inte länge, ty rätt i detsamma kommo alla kattorna omkring henne, och jamade, och bådo så ifrigt:»Tag det svarta!Tag det svarta!»

Flickan tog så det svarta skrinet, och tyckte sig ändock vara

öfvermåttan väl lönad. Derefter sade hon farväl åt sin matmoder, och åt korna och kattorna, och åt de små sparfvarne på gården, och var det en stor sorg när hon skulle skiljas ifrån dem alla. Slutligen vandrade hon tillbaka samma väg som hon kommit, och är intet vidare förtäljdt om hennes färd, förrän hon kom till ängen. Der öppnade sig jorden framför henne, så att hon kom åter upp i öfre verlden, och vid hon såg sig om, se, då var hon just der vi lemnade henne, vid brunnen i sin elaka styf-moders gård.

Som den lilla nu gick in i stugan, och tedde sig för käringen och hennes dotter, kan man tro der blef en uppståndelse. Styf-modern vardt i början så illa vid, att hon hvarken kunde tala eller svara; ändteligen utbrast hon: »ja så, du lefver ännu, din stygga unge! Och jag, som tänkte du var död och låg i brunnen! Men det var inte så väl heller.» Flickan svarade att hon kom ifrån undre verlden, hvarest hon haft tjenst och fått det lilla svarta skrinet i års-lön, och sporde tillika, hvar hon kunde få en liten fläck att ställa det. Men nu blef käringen alldeles förbittrad, dref ut henne ur stugan, och sade: »ja så, du menar vi skola ha rum i gården åt dig och ditt usla skröp? Nej, packa dig ned i höns-huset, din tiggaringe! Det kan bli lagom för en sådan som du är.» Ja, flickan lydde utan knot, och gick straxt ned i höns-huset; der skurade hon och fejade i hvar vrå, och ställde slutligen sitt lilla skrin som det kunde passa sig. Nu ville hon omsider veta hvad der gömdes i skrinet, och öppnade så locket. Men då minsann fick man se på annat; ty skrinet var alldeles fullt med guld och silfver, både bälten och ringar och allt hvad grannt det någonsin kan finnas, och guld-skenet flög upp i tak-åsen och utefter väggarne, så att höns-huset på en gång blef mycket grannare än den grannaste kunga-sal. Härom lopp nu genast ett stort tal och rykte öfver hela bygden, och ifrån[438] alla håll kommo der gående och farande, både grannar och främlingar, bara för att se den lilla styf-dottern och all hennes myckna rikedom.

Men nu först skall man tro att käringen och hennes dotter blefvo riktigt afundsjuka! De kunde hvarken äta eller sofva, så harmsna voro de, och allt låg det styf-modern i hågen, huru hennes egen dotter skulle få det lika pråktigt som den lilla hade fått. Härpå grundade hon både natt och dag, och tycktes henne slutligen vara bäst, om äfven hennes dotter kunde komma till underjorden att tjena; »ty,» mente hon, »om min fattiga styf-dotter fick en sådan lön, hvad skall då inte min rätta dotter få? Det blir väl ännu bättre och grannare på allt vis.» Ja, sagdt och gjordt. Kärigen satte sin dotter på brunns-karet att spinna skäftefall, och när tråden brast, skuffade hon henne i brunnen, liksom hon gjort med styf-dottern. Också aflopp det alldeles på samma sätt; ty när flickan sjönk till botten öppnade sig jorden, så att hon kom ned i undre verlden, och fick se den gröna ängen och allt annat såsom vi tillförene berättat. Hon besinnade sig så icke länge, utan vandrade stigen rätt fram, och mente det var ingen nöd, hon skulle nog få sig råd ehvad som ock månne möta henne.

När hon nu vandrat ett stycke, kom hon först till den gamla gärdes-gården. Då bad han såsom han bedt hennes syster: »kära jungfru lilla, gör inte illa åt mig stackars gärds-gård, som är så gammal och murken!» Men se, det frågade käring-dottern litet efter, utan svarade som man kunde vänta: »skam få dig, som talar mig till! Huru mycket tror du jag bryr mig om hvad en gammal gärds-gård säger? Vänta bara, skall du få se!» Dermed ryckte hon upp gärdsgårds-störarne, slet af hankarne, bröt sönder gärdsel-skidorna och kastade styckena åt alla håll. Sedan fortsatte hon sin vandring med stora steg. Men gärds-gården rystade sitt gråa skägg, såg vredgad efter henne, och mumlade: »detta skall du minsann icke ha gjort mig för intet.»

Käring-dottern kom så till bak-ugnen, som stod vid vägen. Då bad ugnen såsom han bedt hennes syster: »kära jungfru lilla, gör inte illa åt mig, stackars bak-ugn! Ät så mycket bröd du nå'nsin vill, men tag intet med dig, och skjut in det öfriga!»

Men se, det frågade den elaka flickan litet efter, utan svarade som förut: »skam få dig, som talar mig till! Huru mycket tror du jag bryr mig om hvad en gammal bak-ugn säger? Vänta bara, skall du få se!» Dermed ryckte hon upp ugnsluckan, strödde kakorna på marken, bröt sönder grisslan och kastade spillrorna rundt omkring. Sedan fortsatte hon sin led, såsom tillföre. Men ugnen såg vredgad efter henne, och brummade: »detta skall du icke ha gjort för intet.»

Det led så en stund, och käring-dottern kom till kon som gick och betade på ängen. Då bad kon: »kära jungfru lilla, gör inte illa åt mig, stackars ko! Mjölka mig, och drick så mycket du vill; men spill intet på marken. Slå sedan det öfriga på mina klöfvar, och häng byttan igen på mina horn!» Men den elaka flickan svarade som hon svarat de andra: »skam få dig, som talar mig till! Huru mycket tror du jag vårdar mig om hvad en gammal ko må säga? Vänta bara, skall du få se!» Dermed fattade hon stäfvan och begynte mjölka, och drack så mycket hon orkade; men när hon druckit, gjorde hon inte som kon bedt henne, utan alldeles tvärt emot, slog ut mjölken, sparkade sönder byttan och slängde styckena så långt vägadt var. Sedan gick hon vidare framåt. Men kon såg vredgad efter henne, skakade sina horn, och bölade: »detta skall du minsann icke ha gjort mig för intet.»

Åter gick det en stund, och kärings dotter kom till det stora äple-trädet. Då bad apeln: »kära jungfru lilla, gör inte illa åt mig, stackars gamla träd, utan plocka af mina mogna äplen och ät så mycket du vill; men tag intet med dig! Stöd så under mina qvistar, och gräf ned det öfriga vid min rot!» Men den elaka flickan svarade som tillförne: »skam få dig, att du talar mig till! Huru mycket tror du väl jag frågar efter hvad en gammal apel säger? Vänta bara, skall du få se!» Dermed klef hon upp i trädet, rystade ned hvart äple, både moget och omoget, bröt sönder grenarne, och strödde qvistarne och löfven åt alla håll. Sedan fortsatte hon sin färd, liksom förut. Men apeln skakade sin nakna topp, såg vredgad efter henne, och

hviskade: »detta skall du icke ha gjort mig för inte.»

Som det nu led emot aftonen och blef serla, kom käring-dottern till grinden, der den gamla qvinnan satt och lutade mot grindstolpen. Då skall man inte tro hon vårdade sig till att helsa, utan gick förbi, och sade hvarken ondt eller godt. Men gumman sporde: »hvad är du för en, som kommer och inte har vett att helsa på gammalt folk?» Flickan svarade: 'skam få dig, som talar mig till! Liksom jag inte hade annat göra än att helsa på gamla käringar.' Gumman återtog: »hvad har du då för göra?» 'Jo,' svarade flickan, 'jag är ute för att se mig om efter råd.' »Ja så», sade den gamla, »då kan du rätt sätta dig en stund och löska mig, så vill jag säga hvar du kan få tjenst.» 'Skall jag löska dig?' frågade flickan. 'Då vore jag väl glad. Nej, vänta skall du få se huru mycket jag aktar om att sitta och löska en gammal käring sådan som du!' Dermed slängde hon igen grinden, så det sang i hvar enda spjåla, och fortsatte sin led. Men den gamla runkade på hufvudet, såg förtörnad efter henne, och sade: »detta skall du icke ha gjort mig för intet. Var bara alltid lika elak, så får du väl se huru det går dig i verlden!»

Käring-dottern vandrade nu allt vägen fram, och kom slutligen till gården; der gick hon in och blef stadd till ladugårdspiga, alldeles såsom hennes styf-syster före henne. Men hade nu den lilla varit god och beskedlig emot korna, så var käring-dottern desto mera elak. Aldrig gaf hon dem så mycket som ett vänligt ord, utan första tid hon kom i ladugården var det inte annat än att slå dem, och bannas, och fara illa fram på allt sätt. Inte heller fingo de mat i rättan tid, utan ibland saknade de foder, och ibland saknade de dricka, så alltid var det något som fattades. Också ville ingenting trifvas för henne. Korna magrade och sinade. När hon skulle mjölka dem, sparkade de ut mjölken ur byttan, och i manna-minne fanns der aldrig på gården så litet med mjölk eller så magert fä, hvarken förr eller sedan.

Sammaledes gick det ock med kattorna. När käring-dottern hade

gifvit morgon-foder, och mjölkat, och silat, och samlat mjölken i mjölk-spannen, kommo de stackars djuren i en lång rad omkring henne, och jamade, och bådo så innerligen vackert:»Gif oss litet mjölk!Gif oss litet mjölk!«

Men då gjorde hon inte såsom den lilla hade gjort, gaf dem mjölk och talade väl till dem, utan i stället kassade hon bort dem, och jägtade dem både kryss och tvärs. Också kunde kattorna aldrig lida henne igen, utan så snart de fingo se henne, fräste de och sprungo omkring väggarne, hvar i sin vrå, och aldrig fanns der på gården så många möss och råttor, hvarken förut eller efteråt.

När hon sedan gick på logen för att rissla korn, var det alldeles på samma sätt. De små sparfvarne kommo flygande ute på gården, hoppade allt närmare och närmare, satte sig på logbalken, och qvittrade:»Gif oss litet korn!Gif oss litet korn!«

Men hvem som gaf dem korn, inte var det käring-dottern; utan i stället jagade hon bort dem, skrämde dem hvar hon kunde, och kastade stenar efter dem. Också fick man efter den tiden aldrig mer se de små sparfvarne sitta vid gården, och qvittra, och glädja sig åt Guds dag, utan de drogo till skogs, och hvar de visade sig voro de dufna och skygga, så att ingen hade någon fröjd att se eller höra dem.

Det stod så en lång tid bortåt; hvad helst den elaka flickan tog sig före missgick henne, och af ingen blef hon väl liden, hvarken af menniskor eller djur. Då hände sig en dag, att käringen som rådde öfver gården lät kalla henne inför sig. Ja, flickan gick, och sporde hvad hennes matmoder hade att befalla. »Jo,» sade käringen, »jag har märkt att du hvarken sköter mina kor eller gör dina andra sysslor mig till nöjes. Likväl lyster mig veta, om det eljest icke är något som du kan och förstår. Derföre må det bli ditt första prof, att du skall gå till källan och hemta vatten i ett såll; men du får inte spilla en enda droppe på vägen.» Flickan tordes nu inte annat än lyda, utan tog sållet, gick till källan, och begynte ösa;

men huru ideligen hon öste, rann vattnet straxt ut igen, och inga små foglar kommo att hjälpa henne, såsom de hulpit hennes syster. Käring-dottern fick så vända hem igen med oförrättadt ärende. När hon nu kom tillbaka, och hade sållet lika tomt som då hon gick, vardt matmodern misslynt, och sade: »illa sköter du min ladugård, sämre är du annorstädes. Jag trodde likväl det var något du kunde.» Dermed skildes de åt, och så slöts deras samtal för den gången.

Åter led det någon tid, och käringen lät ånyo kalla ladugårdspigan inför sig. Ja, flickan gick, och sporde hvad hennes matmoder hade att befälla. »Jo,» sade käringen, »jag vill sätta dig ett annat prof före. Här har du tvänne garn, det ena hvitt, det andra svart. Nu skall du gå till elfven, och tvätta det svarta garnet tills det blir hvitt och det hvita garnet tills det blir svart. Men allt skall vara färdigt i afton förrän sol går ned.» Flickan tordes nu inte annat än lyda, utan tog garnen, gick till elf-stranden, och begynte tvätta; men huru ideligen hon tvättade blef det hvita garnet hvitt, och det svarta garnet svart som förut, och inga små sparfvar kommo och lärde henne, såsom de lärt hennes syster. Käring-dottern fick så vända tillbaka med oförrättadt ärende. Som hon nu kom hem och hade garnen likadana som hon fick dem, vardt matmodern än mera misslynt, och sade: »illa sköter du min ladugård, sämre är du annorstädes. Jag trodde dock att det var något du visste.» Dermed slöts deras samtal, och så skildes de åt liksom förra gången.

Det led så ännu en tid, och käringen lät tredje resan kalla ladugårdspigan inför sig. Ja, flickan gick, och frågade hvad hennes matmoder hade att befälla. »Jo,» sade käringen, »jag vill nu föresätta dig ännu ett prof, och skall detta bli mitt sista. Här har du garnen som du skulle tvätta. Nu skall du väfva dem till en väf; men på den skall hvarken finnas tvist eller noppa, och allt skall vara färdigt i qväll, innan sol går ned.» Flickan hade nu ingen annan råd än att lyda, utan tog garnen, och begynte laga till väf så godt hon förstod; men

lite var det, och garnet var skört, så att ju längre hon höll på desto sämre blef det, och inga kattor kommo der nu heller och hulpo henne, såsom de hulpit hennes syster. När så qvällen kom, hade hon förderfvat hela väfven, så det inte var annat än en enda trasslig härfva. Då vardt matmodern vred, och sade: »illa sköter du mina kor, sämre är du annorstädes. Jag märker det är rätt ingenting som du duger till.» Dermed skildes de ifrån hvarandra, och blef intet vidare ordadt dem emellan för den gången.

När nu året var till lykta, hade käring-dottern stått ut sin tid, och lagade sig till att vända hem igen. Hon gick så inför sin matmoder och beddes orlof, och det fick hon gerna. Käringen tillade: »illa har du skött dina sysslor, och föga har du varit mig till nöjes i något annat; likväl vill jag gifva äfven dig någon lön för din tjenst. Gå derföre upp på löftet; der finner du flera skrin. Af dem får du taga hvilket du vill; men öppna det inte förr än du har det der du vill hafva det.» Ja, käring-dottern tackade lite eller inte för sin mat-moders godhet; likväl gjorde hon som henne var tillsagdt, gick uppför lofts-bron och öfver svalen in på loftet. Som hon nu kom in, fick hon se hvarest der stodo många skrin på golfvvet, ett rödt, ett gult, och ett blått, det ena grannare än det andra; men allra längst bort stod ett litet svart skrin, alldeles som tillföre. Då tänkte hon vid sig sjelf: »huru skall jag nu bara få det skrinet som innehåller mesta rikedom? Likväl,» mente hon, »om der kunde finnas så mycken grannlåt i min systers lilla skrin, huru mycket mer måtte då icke finnas i detta stora röda!» Hon besinnade sig så icke länge, men tog det röda skrinet. Derefter gick hon bort ifrån gården, utan att säga farväl hvarken åt sin mat-mor eller någon annan; kan tro der var också ingen som stort sörjde efter henne. Sedan är intet vidare förtäljdt om hennes färd, förrän hon kom till ängen. Der öppnade sig jorden framför henne, så att hon kom upp igenom brunnen, och var så innan kort tillbaka i den öfre verlden, just der vi sist skildes ifrån henne.

Som hon nu gick in i stugan och teddes för sin moder, vardt käringen så till sig af glädje, att hon slog ihop händerna, och ropade öfverljuddt: »ja så, du kommer då ändteligen! Nå, hvad det var väl! Och se bara hvilket skrin du har, så rödt och grannt! Det var annat, det, än hvad din syster fick.» Käring-dottern blef vid allt detta så högfärdig, att hon vårdade sig knappt till att helsa på mor sin, utan frågade bara hvar hon skulle få ställa sitt skrin. »Åh,» sade käringen, »det var en fråga, det! Hvar skulle det väl stå utan på loftet, der vi ha det grannaste rummet i hela gården.» Ja, härmed var dottern väl tillfreds; de skyndade så upp på loftet, och tänkte bara uppå allt hvad rikedom der skulle finnas i skrinet. Men det blef annat af än guld och dyrbarheter; ty när de öppnade locket, var skrinet öfverfullt med ormar och paddor och all den dålighet som till kan vara, och en röd elds-låga flög upp i tak-åsen och utefter väggarne, så att rundt omkring var det bara brinnande eld, och inom en liten stund var gården lagd i aska, med både käringen och käring-dottern.

Så blef det slut med dem, och ingen synd var det; ty de hade aldrig varit annat än elaka. Men af hela gården stod ingenting igen, utom allenast höns-huset; det brann inte, utan der bodde den lilla styf-dottern, och var nöjd och lycklig i all sin dag. Hennes skrin har sedan gått i arf till alla små beskedliga flickor, och derföre är det som de alltid kunna hålla sig granna, huru litet de ha. – Men det få vi inte tala om för någon. – Och så var sagan all.